

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง การถวายพระราชสมัญญา “พระบิดาแห่งการอุดมศึกษาไทย”

แต่สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๒๐ ปี แห่งการพระราชสมภพ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก มีพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นต่อปวงชนชาวไทย ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้วยพระวิริยะอุตสาหะ นำความเจริญมาสู่ประเทศชาติและประชาชนอย่างไพศาล โดยเฉพาะพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งขณะทรงดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมมหาวิทยาลัยและข้าหลวงสำเร็จการศึกษาทั่วไปได้ทรงวางรากฐานทางการอุดมศึกษา ทั้งพระราชดำริเกี่ยวกับหน้าที่ของมหาวิทยาลัย แนวทางในการจัดระบบของมหาวิทยาลัย และการวางรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยในลักษณะที่เน้นการมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าพระราชดำริดังกล่าวของพระองค์เป็นการนำเสนอหลักการ “ธรรมภิบาล” ในการบริหารการอุดมศึกษามาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๒ ก่อนที่สังคมไทยจะเริ่มให้ความสำคัญเรื่องการปฏิรูปการศึกษาและกระแสธรรมภิบาลใน พ.ศ. ๒๕๔๒ หรืออีก ๗๐ ปีต่อมา ในด้านการแพทย์ พระองค์ทรงมุ่งมั่นพระราชหฤทัยอย่างจริงจังในการปรับปรุงระบบการศึกษาแพทย์ไทยให้ได้มาตรฐานทัดเทียมต่างประเทศ โดยทรงเจรจาทำความตกลงกับมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์รวมหลายครั้ง จนกระทั่งมีการทำสัญญาให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ตามโครงการปรับปรุงการศึกษาแพทย์ ซึ่งการปรับปรุงการศึกษาแพทย์นี้ถือเป็นรากฐานด้านการแพทย์ของไทยจนเจริญวัฒนาถาวรมาจนถึงปัจจุบัน และส่งผลต่อความเจริญในวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาแพทย์ รวมทั้งความเจริญด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ส่งผลให้การแพทย์และการสาธารณสุขของประเทศไทยก้าวหน้าทันความเจริญของโลก ทั้งด้านการรักษาโรคและการป้องกันโรค โดยทรงวางแผนในการพัฒนาบุคคลที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาวิชาการในสาขาต่าง ๆ ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์พระราชทานให้เป็นทุนส่งนักเรียนไปศึกษาต่อและกลับมาทำงานให้ประเทศไทย ประกอบด้วยทุนส่วนพระองค์ ทุนวิทยาศาสตร์แห่งแพทย์ทุนพระราชสมรดก ที่สำคัญทรงได้รับการยกย่องด้านพระราชจริยวัตรที่ทรงเป็นต้นแบบของการเป็นนักศึกษาและอาจารย์ที่ทรงคุณภาพ ในฐานะทรงเป็นนักศึกษา แม้ในสาขาวิชาที่แตกต่างกันก็ทรงศึกษาได้อย่างดีเยี่ยม เช่น ทรงชนะการประกวดการออกแบบเรือดำน้ำ และทรงสอบไล่ได้เป็นที่ ๒ ในระหว่างทรงศึกษาที่โรงเรียนนายเรือมีอร์วิก เยอรมนี และทรงสำเร็จปริญญาแพทย์เกียรตินิยมจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา ในฐานะทรงเป็นอาจารย์ ทรงสอนวิชากายวิภาคศาสตร์ของสัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง และวิชาประวัติศาสตร์ แก่นักเรียนเตรียมแพทย์ ทรงมีวิธีการสอนที่ประทับใจ เช่น ทรงจัดหาหนังสือให้นักเรียนนำกลับไปศึกษาด้วยตนเองแล้วมาบรรยายถกเถียงปัญหา กับเพื่อนร่วมชั้น ทรงเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านประวัติศาสตร์มาบรรยายและทรงพานักเรียนไปศึกษายังสถานที่จริง รวมทั้งทรงนำนักเรียนไปดูโขนและละคร เพื่อให้รอบรู้ตระหนักในคุณค่าศิลปวัฒนธรรมของชาติ

นอกจากนี้ ทรงอบรมให้รู้จักคุณค่าของเวลา โดยทรงเป็นแบบอย่างที่ดี ดังเป็นที่ประจักษ์ว่าเมื่อทรงมาปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่โรงเรียนแพทย์และศิริราชพยาบาล ทรงทุ่มเทพระราชหฤทัยและเวลาให้แก่การศึกษาเรื่องการแพทย์และการสาธารณสุขอย่างจริงจัง ทรงเน้นเรื่องคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการของการอุดมศึกษา และทรงเตือนสตินักเรียนทุนที่สะท้อนพระราชจริยวัตรเป็นอย่างดีว่า “เงินที่ฉันได้ใช้ออกมาเรียนหรือให้พวกเธอออกมาเรียนนี้ไม่ใช่เงินของฉัน แต่เป็นเงินของราษฎรเขาจ้างให้ฉันออกมาเรียน ฉะนั้นเธอต้องตั้งใจเรียนให้ดีให้สำเร็จเพื่อจะได้กลับไปทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ และขอให้ประหยัดใช้เงิน เพื่อฉันจะได้มีเงินเหลือไว้ช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป”

ผลแห่งพระราชปรีชาญาณและพระมหากรุณาธิคุณ กระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นสมควรถวายพระราชสมัญญา “พระบิดาแห่งการอุดมศึกษาไทย” แต่สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๒๐ ปี แห่งวันคล้ายวันพระราชสมภพ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

บัดนี้ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เห็นชอบการถวายพระราชสมัญญา แต่สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก เพื่อเฉลิมพระเกียรติในพระราชกรณียกิจด้านการอุดมศึกษา และระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๒๐ ปี แห่งการพระราชสมภพ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ และเพื่อความเป็นสิริสวัสดิ์พิพัฒนามงคลแก่พสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดกาลนาน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี